

Opgang, 29 juni 2025

Teksten

1 – Johann Gottlieb Goldberg (1727-1756): Cantate "Durch die herzliche Barmherzigkeit" (Ex Tempore, o.l.v. Florian Heyerick)

Deze cantate werd ca. 1742 door Goldberg geschreven, in de tijd dat hij bij Bach in de leer was. Zij heeft een vrij omvangrijke bezetting: hobo's, een vijfstemmige strijkersgroep en een vijfstemmig koor, naast de vier solisten.

De cantate is gebaseerd op psalm 12, waarvan de tekst tussen verschillende delen is opgenomen.

Koor

Durch die herzliche Barmherzigkeit unsers Gottes
hat uns besuchet der Aufgang aus der Höhe.

Door de liefdevolle barmhartigheid van onzer God
heeft ons de zonsopgang uit de hoogte bereikt.

Aria (S)

Dunkle Wolken, weicht, verschwindet, denn der
Himmel klärt sich auf.
Die erseufzte Gnadensonne lacht uns an mit heitrem
Wonne und beschleunigt ihren Lauf.

Donkere wolken, wijkt, verdwijnt, want de hemel
wordt weer helder.
De zon van genade waar wij naar verlangden, lacht
ons toe met vrolijke blijmoedigheid en versnelt haar
loop.

Recitatief (T)

O froher Hoffnungsblick, der durch die finstern
Schatten dringet, wo man mit Furcht und kaltem
Schauer ringet. Willkommen nach der langen Nacht,
o Tag, den uns der Herr gemacht, du Abglanz seiner
holden Gnade! Prangt schon das Morgenrot so
schön, wie herrlich wird es stehn, wenn dieser
Sonnen güldne Strahlen den durchbrochnen Tag
bemalen. O teures Licht! O edle Himmelsfrucht, was
ist der Zweck, dass uns dein Glanz besucht?

O blijde blik van de hoop, die door de duistere
schaduwten dringt, alwaar men kampt met vrees en
koude rillingen.
Wees welkom na de lange nacht, o dag, ons door de
Heer geschonken. Gij weerschijn van Zijn liefdevolle
genade! Als reeds het morgenrood zo schoon
begint, hoeveel heerlijker zal het zijn als de gouden
stralen van de zon de aangebroken dag gaan
kleuren. O kostbaar licht! O edele vrucht van de
hemel, waartoe komt die glans tot ons?

Koor

Dass er erscheine denen, die da sitzen in Finsternis
und Schatten des Todes.

Opdat hij moge schijnen voor diegenen die zich
bevinden in de duisternis en de schaduwten des
doods.

Arioso (A)

Da Adam in der Sünder Orden mit seinen späten
Kindern trat, ist aus der Welt ein Kerker worden,
den bange Nacht umspinnen hat: das rasselnde
Geräusch der Ketten war mit gebrochnem "Ach!"
vermengt.
Kein Bruder konnt den andern retten, und aller Rat
war ausgedrängt.
Der Himmel aber liess ein süßes Trostlicht scheinen;
da legte sich die Not und der Gefangnen Weinen.

Sinds Adam en zijn nazaten tot de orde der
zondaren toetraden, is de wereld een kerker
geworden, door bange nacht omringd. Het
rammelen van de ketens was met gebroken
jammerklachten vermengd.
Niemand kon zijn broeder redden, zij waren allen
radeloos.
Maar zie, daar liet de hemel een zoet troostlicht
schijnen, en liet het leed en de tranen van de
gevangenen verdwijnen.

Vervolg op pagina 2

Pagina 2

Recitatief (B)

Ein helles Licht wird von den Menschen nicht vergebens aufgestekket. Wozu hat Gott uns dieses Licht erwekket?

Een helder licht wordt niet vergeefs door de mensen opgevangen. Waarom heeft God dat licht voor ons doen schijnen?

Koor

Und richte unsre Füße auf den Weg des Friedens.

En richt ons voeten naar de weg van de vrede.

Recitatief (S)

So folge denn, o Welt, dem Lichte, damit der Herr dich heimgesucht, und kehre dein Gesichte von jener Nacht, die er verflucht! Nimm des Johannis Zeugnis an, der deinem Fusse durch seine Predigt von der Busse dir Spuren zeigt zur Friedens bahn! So wird das Licht der Welt dich leiten zu jenen frohen Ewigkeiten.

Zo volg dan, gij wereld, dat licht waarmee de Heer u naar huis wenkt, en wend uw gezicht weg van de nacht die Hij vervloekt. Aanvaard de getuigenis van Johannes, die door zijn prediken van boete u de weg wijst naar het pad van de vrede. Zo zal het licht van de wereld u leiden naar de vreugde van uw eeuwig leven!

Koraal

Johannes ging vor Jesu her, wir folgen deinen Schritten; und ob es in der Wüste wär, soll uns niemand verbieten, dir nur allein getreu zu sein, bis wir auf Zions Auen der Sonnen Aufgang schauen.

Johannes ging Jezus voor, wij volgen zijn schreden; en ook al was het in de woestijn, niemand zal ons beletten alleen U trouw te zijn, tot wij op Sions weiden de zonsopgang aanschouwen.

2 – Georg Philipp Telemann (1681-1767): Cantate 36 "Stille die Tränen des winselnden Armen", uit "Der harmonische Gottesdienst", voor zangstem, traverso en basso continuo, TWV 1:1401 (Klaus Mertens; Il Concertino Köln)

De teksten voor deze cantate zijn ontleend aan 1 Joh. 4:20 (als iemand zegt: 'Ik heb God lief,' maar hij haat zijn broeder of zuster, is hij een leugenaar), Lucas 19 e.v. (de rijke man en de arme Lazarus), en Ruth 2:8-9.

Aria

Stille die Tränen des winselnden Armen, fülle aus Wohltun aus mildem Erbarmen dem dürftigen Bruder die Hand!
Erschrick, erweiche! Dort brennet der ewig verdammete Reiche, der Mitleid und Liebe durch blendender Wollust verhärtende Triebe aus Herzen und Händen verbannt.

Stil de tranen van de jammerende armen, vul de hand van de behoeftige broeder uit vriendelijkheid en mededogen!
Wees bang, wees ontroerd! Daar brandt de eeuwig verdoemde rijke man, die mededogen en liefde met verblindende lust en verhardende drift uit hart en handen verbant.

Recitatief

Ist's möglich, unbarmherzige Gemüter, daß, da ihr dieser Erden Güter aus eures Schöpfers nie erschöpften Hand so, wie zur Notdurft, auch zur Lust genießt, ihr Hand und Herz vor eurem Bruder schließt?
Ihr lebet herrlich und in Freuden, wenn der, der euch als Mensch und Christ verwandt, für Angst und Schmerz, der ihn zur Erde biegt, fast halb entseelt an euren Türen liegt; der, wenn euch Gold und Seide kleiden, die Menge seiner Schwären decket, die selbst ein Hund mitleidig lecket.
O nein! Hier kann mein Herz nicht unempfindlich sein.

Is het mogelijk, onbarmhartige zielen, dat jullie, terwijl jullie genieten van de goederen van deze aarde, uit de nooit uitgeputte hand van jullie Schepper, zowel voor de nood als voor het plezier, jullie hand en hart sluiten voor jullie broeder?
Jullie leven in alle overvloed en in vreugde, wanneer Hij, die aan jullie verwant is als mens en als christen, die door angst en pijn neervalt, bijna half ontzield voor uw deur ligt; die, gekleed in goud en zijde, de vele zweren bedekt, die zelfs een hond uit mededogen likt.
Nee hoor! Mijn hart kan hier niet ongevoelig zijn.

Vervolg op pagina 3

Pagina 3

Ich nehme Segen, Heil und Überfluß aus meines milden Vaters Fülle, so weiß ich, ist auch dies sein Wille, daß mein Genuß sich ihm vor allem weihe und ihm den ersten Teil von seinen Gaben leihe.

Wohl an, ich will, was Boas tat, verrichten. Es soll von meiner Felder Früchten nicht ich allein, nein, Ruth soll auch davon gesättigt sein.

Aria

Ja, ja, sammle nur bei meinen Garben, verlaßne Moabiterin!

Dein Epha wird mich nach dem Darben mit Himmelsfrüchten überschütten, wenn ich dereinst in ew'gen Hütten verherrlicht aufgenommen bin.

Ik ontvang de zegen, de redding en de overvloed uit de overvloed van mijn genadige Vader, en ik weet dat dit ook Zijn wil is, dat ik al mijn vreugden boven alles aan Hem wijd en dat ik Hem het eerste deel van zijn gaven uitleen.

Welnu, ik zal doen wat Boaz deed: niet alleen zal ik tevreden zijn met de opbrengst van mijn veld, maar ook Ruth zal er tevreden mee zijn.

Ja, ja, verzamel van mijn schoven, jij verlaten Moabitische!

Jouw efa (een inhoudsmaat voor droge stoffen, 35-40 liter) zal mij na mijn lijden overladen met de vruchten van de hemel, wanneer ik op een dag verheerlijkt word, en in eeuwige woonplaatsen word opgenomen.